

“Salvați Roșia Montană”, 2013 în colecția de desene activiste și imagini de la proteste de Dan Perjovschi

Curatoare Valentina Iancu

Protestele ecologiste împotriva proiectului de exploatare a zăcămintului auro-argintifer de la Roșia Montană din Munții Apuseni sunt considerate cea mai amplă mișcare socială din România, după evenimentele din 1990. Greenpeace a numit Campania „Salvați Roșia Montană” „mișcarea fondatoare a noului spirit civic în România și a democrației participative”. Apogeul mișcării îl constituie protestele „Uniți Salvăm Roșia Montană”, care au cuprins toată țara timp de câteva luni, începând cu 1 septembrie 2013. Colajul digital combină imagini de protest cu desenele de solidaritate create de Dan Perjovschi, asumate de protestatari ca bannere, și propune o rememorare a acestui moment istoric.

În anul 1997 a fost creată compania Roșia Montană Gold Corporation (RMGC), cu scopul exploatării miniere în Munții Apuseni. Societatea a luat naștere prin asocierea Minvest Deva cu Gabriel Resources, o companie canadiană care deținea peste 80% din acțiuni. Ulterior, aceasta a primit o licență de concesiune, acordată fără licitație, valabilă pentru 20 de ani. Proiectul minier urma să afecteze zone naturale protejate și situri arheologice de interes național și mondial, precum și trei sate locuite. RMGC a încercat relocarea locuitorilor din aceste sate, însă o parte dintre aceștia au refuzat să își vândă proprietățile și au decis să lupte împotriva dezastrului ecologic iminent generat de acest proiect. În anul 2000, locuitorii Roșia Montană au înființat asociația „Alburnus Maior”, cu scopul de a se opune proiectului minier. Asociația a apelat la justiție și a reușit să facă cauza cunoscută și susținută dincolo de granițele României. Eforturile lor au fost susținute de un număr impresionant de activiști, artiști, intelectuali, jurnaliști și oameni de știință din lumea largă. Apogeul mișcării îl reprezintă valul de proteste „Uniți Salvăm” care a cuprins întreaga țară și a beneficiat de solidaritate internațională.

Exploatarea zăcămintului auro-argintifer de la Roșia Montană datează încă din perioada romană, când localitatea se numea Alburnus Maior. Romanii au dezvoltat aici un vast sistem de galerii subterane (peste 7 km păstrați), considerat unul dintre cele mai importante complexe miniere antice din lume, alături de vestigii precum tăblițele cerate și instalații tehnice de drenaj. Activitatea minieră a continuat în Evul Mediu și în epoca modernă, suprapunându-se peste lucrările romane. În perioada comunistă, în anii '70, exploătrile subterane au devenit neproductive, iar autoritățile au început să ia în calcul exploatarea de suprafață, în cariere deschise. Au început cercetările pentru demararea acestui proiect, care, după Revoluția din 1989, a fost sistat până la apariția Roșia Montană Gold Corporation. Acest tip de minerit, bazat pe utilizarea cianurilor, ar transforma radical peisajul Munților Apuseni, afectând ireversibil fauna, flora și patrimoniul arheologic. În

ciuda cunoașterii efectelor ireversibile ale dezastrului ecologic, exploatarea cu cianuri la Roșia Montană părea de neoprit până în septembrie 2013, când mii, apoi sute de mii de tineri au ocupat străzile marilor orașe din România, cu revendicări ferme pentru protejarea naturii.

Îmi amintesc protestele pentru salvarea Roșiei Montane din 2013 la care am participat alături de un grup mare de artiști, actori și alți tineri intelectuali din generația mea. Implicarea artiștilor din diferite generații și contribuția scenei culturale la activismul digital au fost foarte ample. Desenele pe care Dan Perjovschi le publica în fiecare seară „pe zidul de pe Facebook” și pe care ulterior le transpunea pe alte ziduri din muzee sau spații independente din lumea largă au început să circule printre protestatari, atât în mediul online, cât și în cel offline, pe tricouri, tipărite sau copiate direct pe bannere. În imaginarul colectiv, aceste desene activiste au devenit un simboluri al protestului.

Colajul cu desenele activiste și colecția de imagini culeasă de Dan Perjovschi în perioada protestelor „Salvați Roșia Montana” oferă pe de-o parte, o revizitare a acestor evenimente, pe de altă parte exemplifică un alt tip de relație cu natura în artele vizuale, care completează expoziția „În căutarea naturii”. Pentru artistul contemporan, natura nu mai este un spațiu de reculegere și contemplație, iar sentimentul melancoliei este înlocuit de invitația directă la acțiune. Natura încetează să mai fie un obiect subordonat nevoilor omului, devenind o cauză care revendică drepturi. Din obiect de reprezentare în arta lui Dan Perjovschi natura devine subiect de discuție.